

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Petri Danielis Huetii Demonstratio Evangelica

Huet, Pierre Daniel

Parisiis, 1679

XXI. De Christianae Religionis incrementis, & Christianorum martyriis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-16260

lemma Epistola ipsius, quemadmodum representatur ab Eusebio.) Hac epistola Christianorum commendatur pietas, & constantia in toleranda morte potius, quam ut Ethnicorum impietati obsequantur; tum & fortitudo in periculis; præcipue vero cum terra motibus quassaretur; quo tempore animo concidentibus Ethnicis, tum maxime Deo confidebant Christiani. Addit Imperator complures Provinciarum Rectores ad Patrem suum de iis scripsisse, ipsumque adeo Rescriptis suis cavisse, ne quis negotium iis facefset, nisi adversus Imperium quidpiam molerentur; se Constitutionem eandem velle servari, delatos Christianismi nomine absolvi, delatores puniri. Hoc decreto adductus videtur Melito Sardinus, ut in Apologia ad eundem Imperatorem, ipsum diceret idem cum patre Antonino, & avo Hadriano de Christianis sentire. Quippe & Rescripto ad civitates Græcas veterat Antoninus Pius tumultus adversus Christianos concitari. Laudatur id Rescriptum ab hoc ipso Melitone in eodem Apologetico, & à Marco etiam Imperatore in commemorata superius Epistola ad Commune Asia. Cum ergo Apollonium data Christo fidei accusasset quidam, crurifragium & capitale supplicium adversus accusatorem decretum est; uti narrat Eusebius. Lucianus quoque, pietatis omnis ac religionis derisor, cum Christianam traducere vult, tum eam vel maxime extollit: nam in libello adversus Peregrinum Philosophum, qui ad Christi castra transferat, eoque nomine fuerat in carcerem detrusus, summa Christianos eum caritate ac liberalitate profecutos fuisse ait, pias mulieres custodiae foribus assedisse, viros consolandi & adjuvandi gratia à Communi Christianorum legatos somnum una & cibum cepisse: summa id eos alacritate facere solitos, cum aliquid ejusmodi incidisset, neque labori aut bonis parcere, universa in egenos prompto animo profundere, mortem contemnere & sponte obire, se quippe futuros immortales sperare; sic à suarum legum latore accepisse, uno eos inter se germanitatis vinculo obstrictos esse; & postquam semel à Diis Ethnicorum desciverunt, ad ejus præscriptum vitam instituerunt, & debitum ei cultum ac honorem exhibuerunt, tum vero sua omnia præ eo parvifacere, & sibi, Christianisque reliquis communia dicere. Quæ omnia ab impuro Sophista in Christianorum opprobrium jacta, vera agnoscimus, summoque ipsis honori esse arbitramur. Clariora etiam reperias in Dialogo, qui inscribitur Philopatris, & Luciani nomen præ se fert: Christi quippe & Christianorum nominatum meminit, plurima profert ex Evangelio, & Apocalypsi Johannis, ex Actis Apostolorum, & ex Epistolis Pauli, cujus os & habitum depingit, & evedionem in calum refert. Christum appellat Chrestum, pro temporum illorum more, quo nomen istud à bonitate, non ab unctione ductum credebatur ab Ethnicis, apud quos ungenitorum Sacerdotum aut Regum mos erat inusitatus. Illud ex Suetonio, & Galeno, & ex vetustissimis Ecclesie Doctoribus, Justino, Theophilo Antiocheno, Clemente Alexandrino, Tertulliano, & Lactantio intelligitur. Error fortasse ductus est ex inollescente jam tum apud aliquos perverfo illo more confundendæ pronuntiationis Græcarum vocalium η & ι, quem ab Æolibus Latine linguæ auctoribus profectum suspicor, quibus ι in η mutare proclive fuisse tradunt Grammatici. Ex eadem prava iotacismi consuetudine factum reor, ut Veteres scripserint, χριστός, cum diphtongo. Ex Christianarum autem rerum periticia, quæ major in hoc Dialogo, quam in reliquis Luciani scriptionibus elucet, colligi potest eum alterius esse auctoris.

XXI. Cæterum ex Luciani Pseudomanti, & libello De morte Peregrini, sed & multo magis ex Tranquilli, Plinii, & Taciti memoratis testimoniis discere licet, quanta incrementa Christiana jam res cepisset. Quo pertinet L. Seneca, his etiam temporibus antiquioris, adversus Judæos, quorum nomine tunc Christiani vulgo cogniti erant, expostulatio, quam refert Augustinus: *Interim usque eo sceleratissima gentis consuetudo convuluit, ut per omnes jam terras recepta sit. Victi victoribus leges dederunt.* Quæ verba in suum Itinerarium transtulit Numatianus, de Christianis sub Judæorum nomine sic differens:

*Latius excise gentis contagia serpunt,
Victoresque suos natio victa premit.*

Idem de Judæis à Dione proditum est: καὶ ὅτι, inquit, καὶ ὅσα τῶν ἐθνικῶν τὸ νόστον, κολυθεῖν μὴ ποδῶν, ἀλλ' ἐνδὸν ἢ ἐν τῷ σώματι, ὡς καὶ ἐς παρρησίαν ἢ νομίως ἐκινῆσαι. Est etiam apud Romanos genus istud, imminutum quidem sepe numero, adeo tamen auctum, ut vim legum pervicerit. Quamobrem Tertullianus in Apologetico, multitudinem Christianorum, innocentie ipsorum argumentum esse dicit; quippe non solum bello cuilibet pares ipsos fore, si arma sumere vellent; sed inermes etiam Reipublicæ plurimum esse nocituros ἀνομιῇ & ἀνομίᾳ, secessione solum facta; quæ si fieret, ad magnam solitudinem ac vastitatem Romanum Imperium fuisse rediturum. Invalescente itaque Christiana secta, Reipublicæ metuentes magistratus, novi dogmatis

E ij

Euseb. Hist. lib. 4. cap. 13.

Euseb. Hist. lib. 4. cap. 26.

Euseb. Hist. l. 5. cap. 21.

Sueton. Claud. cap. 25. Galen. De diff. fer. pulsuum, lib. 3.

Justin. Apol. 2. Theoph. ad Autol. lib. 1. Clemens Alex. Strom. 2. Tertull. Apol. cap. 3. Lactant. Instit. lib. 4. cap. 7. Constantin. Orat. ad ecclesiam Sanct. c. 18. in Acrostichid.

De Christiane Religionis incrementis, & Christianorum martyriis. Augustin. De Civit. Dei, lib. 6. cap. 11. Rutil. Numat. lib. 1. Itin.

Dio. lib. 37. Xiphil. Pompetio.

Tertull. Apol. cap. 37.

Sueton. Claud. cap. 25. Neron. cap. 16. Tacit. Ann. libr. 15. cap. 44. defensores coercendos censuerunt. Eos Claudius exiliis, exquisitis tormentis Nero pro indole sua multavit. Auctor Suetonius; auctor & Tacitus, cujus hæc verba sunt: *Percussibus addita ludibria, ut ferarum tergis conlecti, laniatu capum interirent; aut crucibus affixi, aut flammandi, atque ubi defecisset dies in usum nocturni luminis urerentur.* Qua rei atrocitate permotus Historicus, ab his licet partibus sese alienissimum ferens, vulgo fuisse damnatam, & publicam miserationem excitasse scribit. Immanem hanc quoque sævitiam carpit Juvenalis:

Juvenal. Sat. 1. & 8.

*Pone Tigellinum, tædæ lacebis in illa,
Quæ stantes ardent, qui fixo gutture fumant,
Et latus mediam sulcus diducit arenam.*

Et alibi:

Ausi, quod liceat tunica punire molesta.

Saxum visitur Romæ, Neroni inscriptum, *Ob provinciam latronibus, & his qui novam generi humano superstitionem inculcabant, purgatam.* Sequentibus dehinc annis, cum Flavianum Clementem, Domitiani patrualem, ejusque uxorem Flavianam Domitillam, Domitiani sororem, Glabrioem quoque, & alios complures, Judaicæ religioni addictos fuisse, eamque ob causam Cæsaris sævitiam expertos scribat post Dionem Xiphilinum, intelligere licet fuisse Christianos: nam sub Judæorum appellatione, ut dixi, Christiani quoque apud Ethnicos harum rerum parum consultos veniebant. Unde Suetonius Judæos, impulsore Chresto, tumultus edidisse scribit. Itaque Domitillam confessione Christiani nominis nobilitatam, & in exilium fuisse actam tradunt Eusebius, & Hieronymus: quod de hominibus imperatorii generis, proptereaque illustribus, & vulgo notis confictum esse & falsum nemo sanæ mentis dicere queat. Atque hanc sane Clementis, & Domitillæ calamitatem, per Stephanum mulieris libertum Domitiano interitum constasse narrat Philostratus. Atqui declarat ea res quantum jam potuerit Christiana disciplina, quæ hujus ordinis & loci homines, aulicis delitiis innutritos, & fictiorum numinum cultu insuetos, ad meliorem sententiam traducere & instituire potuerit. Denique per hæc & sequentia tempora tam male accepti sunt publice ac privatim Christiani, ut non temperarit sibi nobilis ille Jurisconsultus Ulpianus, consiliarius Alexandri Severi, & Magister Scripii, quin scriptis suis Christianum dogma sibi confutandum proponeret.

Christo Jesu divini honores tribuit ab aliquibus Romanorum Imperatoribus. Cicero pro Flacco.

XXII. Mirifica hac ergo Christi, Christianorumque virtute excitati Imperatores aliquot Romani, Christum censuerunt inter Deos referendum, honoresque illi divinos tribuerunt. Princeps in his Tiberius, de rebus à Christo præclare gestis certior factus à Pilato, retulit ad Senatum ut inter Deos allegeretur. Abnuvit quidem Senatus, sive propter supplicii dedecus, quo extinctus est Christus; sive propter Judaicæ gentis infamiam, quam his verbis jam ante notaverat Cicero: *Sua cuique civitati religio, Læli, est; nostra nobis, stantibus Hierosolymis, pacatisque Judæis, tamen istarum religio sacrorum à splendore hujus Imperij, gravitate nominis nostri, majorum institutis abhorrebat: nunc vero hoc magis, quod illa gens, quid de Imperio nostro sentiret, ostendit armis; quam cara Diis immortalibus esset, docuit, quod est victa, quod elocata; sive quod se inconsulto rem jam transactam esse videret Senatus, sive quod externa sacra recipi jam vetuisset, ut est apud Livium, sacrificulos, vatesque Foro, Circo, Urbe prohibendos esse, vaticinos libros conquirendos & comburendos, & omnem denique disciplinam sacrificandi, præterquam more Romano, abolendam esse decrevisset. Ut ut est, perseveravit Tiberius in sententia & benevolentia adversum Christianos, & pœnis propositis eos accusationibus prohibuit. Auctorem habemus Tertullianum, scriptorem quidem Christianum, sed fidei nihilo magis suspectæ; cum hæc objecerit Senatui ipsi, Populoque Romano, qui rei falsitatem facile deprehendisset ex Commentariis publicis, iisque potissimum, quibus res sub Pilato gestæ continebantur, & quorum fidem non semel implorat Justinus. Hæc vero longe diversa erant à suppositiis aliis Pilati Actis, quæ Maximini subinde avo conficta sunt. Quibus autem utebantur Tessaeræcædæcæ Heretici, Justini ætate proximi, ea videntur ex prioribus illis, quæ allegabat Justinus, sed adulterata & corrupta profluxisse, utpote discrepantia ab illis & diversa. Quæ Tempa passim Hadrianus sine idolis condidit, ea ferebatur esse Christi nomini consecraturus, nisi sacrorum consultores deteruissent, veriti ne id si fecisset, ad Christi partes relicto idolorum cultu univeris transirent. Proditum id à Lampridio, in cujus sententiam mox diligenter inquiram. Narrat idem Alexandrum quoque Severum Christo Templum extruere, eumque in Deum cooptare voluisse, & pie coluisse in larario, sæpiusque hoc effatum, sive à Judæis, sive à Christianis sibi traditum pronuntiasse, & per præconem, quum aliquem emendaret, proclamari jusfisse: *Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris.* Denique in præjudicium pro Christia-*

T. Livius libr. 39.

Tertull. Apolog. c. 5. & 21.

Justin. Apol. 2.

Lamprid. Alexandr. Scv. c. 41, & 51.